

ข่าวจากหนังสือพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110 โทรศัพท์ 0-2649-5000 ภายใน 15666 โทรสาร 0-2259-6172

ข่าวจากหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ฉบับประจำวันที 17 เดือนเมษายน พ.ศ.2561 หน้า 14

ส่วนวิเทศสัมพันธ์และสื่อสารองค์กร ได้จัดระบบข่าวสื่อสิ่งพิมพ์ สนใจดูได้ที่ <http://news.swu.ac.th/newsclips/>

นายรัชชัย ไทยเขียว (โก) รองปลัดกระทรวงยุติธรรม

สัมภาษณ์พิเศษ

ทวิศักดิ์ ชิตทัพ

การเรียนรู้ชีวิตของเด็กและเยาวชนในอดีตและปัจจุบันต่างกันมาก เด็กและเยาวชนในปัจจุบันนี้ ฐานะเห็นมาก ขาดประสบการณ์ ขาดความอดทน ชีวิตพลาดล้มเหลวสูง

เรารู้ความเป็นมาของ นายรัชชัย ไทยเขียว หรือรองโก รองปลัดกระทรวงยุติธรรม วัยใกล้จะเกษียณอายุราชการ หลังที่ได้รับใช้ประชาชน ด้วยจิตสำนึกของข้าราชการที่ดีมาโดยตลอด ผมคือผู้รับใช้ประชาชน ไม่ใช่นายประชาชน นับตั้งแต่ที่ได้เริ่มการทำงาน ผมได้ทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครให้การช่วยเหลือประชาชนมาโดยตลอด เริ่มจากการเข้าเป็นอาสาสมัครสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) จนมาถึงปัจจุบันทำหน้าที่ผู้บริหารระดับสูงในกระทรวงยุติธรรม คือเป็นรองปลัดกระทรวงยุติธรรม ที่กำกับดูแลกรมต่างๆ ในสังกัดกระทรวงยุติธรรม เช่น กรมคุมประพฤติ กรมบังคับคดี กรมสิทธิและเสรีภาพ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมราชทัณฑ์ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) มีหน้าที่หลักคือให้การช่วยเหลือกับประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม ให้ความรู้ทางด้านกฎหมาย และการเข้าถึงการรับการช่วยเหลือให้ความเป็นธรรม

ประวัติชีวิตและเส้นทางการทำงานของ “นายรัชชัย ไทยเขียว หรือรองโก” เริ่มจากเป็นลูกชาวนาในท้องทุ่งจังหวัดชัยนาท ฐานะทางบ้านไม่ได้ร่ำรวย ครอบครัวมีอาชีพเป็นชาวนาเคยได้ช่วยทางบ้านทำนามาตั้งแต่เมื่อยังเป็นเด็ก เริ่มจากการทำหน้าที่แบบเบาๆ คือถอนกล้า ดำนา และไถนา ซึ่งในยุคนั้นชาวนาจะใช้วัวและควายเป็นแรงงานหลักสำหรับการใช้งาน ไม่มีรถไถนาหรือที่เขารู้จักว่าควายเหล็ก อยู่ในครอบครัวที่มีรายได้น้อย เป็นครอบครัวที่มีการเกื้อหนุนจนเจือกัน เนื่องจากเด็กในสมัยก่อนจะต้องช่วยพ่อแม่ในการทำงานบ้านตามประสาเด็ก คือพ่อแม่ตื่นเช้าลูกก็ต้องตื่นเช้าตาม พ่อแม่ทำอะไรก็ต้องทำตาม ดังนั้นทุกวันนี้ผมทำงานเป็นหลายอย่างนะ ซึ่งไม่รู้ว่าเป็นได้อย่างไร เช่น ทำนา ทำสวน ทำไร่จนบนฟ้าก็หาวิธีจับมาได้ ปลายอยู่ในน้ำจับอย่างไร นอกจากนี้ได้เรียนรู้ว่าอะไรกินได้หรือกินไม่ได้ สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นวิถีชีวิต นอกจากนี้ผมพายเรือเป็นทอด แหเป็นเมื่ออายุยังเด็ก ดังนั้นเมื่อนึกย้อนกลับไป ผมต้องขอบคุณสำหรับวันนี้

ชีวิตของผมเริ่มผกผันเมื่อผมเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯเมื่อ

ปี 2517 เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือ มศ.3 ในขณะนั้นผมไม่ได้มีญาติที่ใหญโต มีเพียงญาติเป็นตำรวจชั้นผู้น้อยประจำทำเนียบรัฐบาล ผมได้มาอาศัยกองรักษาการณ์เป็นที่นอนหลับ ซึ่งอยู่ที่นี่ได้ไม่กี่ปีก็ได้ไปพบกับญาติของนายที่ย่านเพชรบุรีตัดใหม่ ซึ่งย่านนั้นเป็นที่มาหาหากินของคนกลางคืน (หมอนวด) ต่อมาได้มาอยู่ที่วัดสระเกศ อยู่ที่คณะของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งในขณะนั้นท่านเป็นพระชั้นเจ้าคุณ ผมได้เป็นลูกศิษย์รับใช้ท่าน ผมมาคิดได้ในภายหลัง ซึ่งเราเองไม่เคยทราบมาก่อนเลย คือในช่วงที่ทำหน้าที่เป็นลูกศิษย์รับใช้ท่าน สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ท่านจะให้ผมทำหน้าที่คอยดูแลคนที่มาพบท่าน คือหาน้ำมาดื่มรองแขก คอยพูดคุยกับแขกที่มาหาท่าน ท่านจะไม่ออกมาต้อนรับแขกแต่ท่านจะปล่อยให้ผมพูดคุยกับแขกที่มาพบก่อนระยะหนึ่งถึงจะออกมาโดยให้ผมมีหน้าที่ต้อนรับแขกข้างนอกก่อน คอยหาน้ำชามาต้อนรับ คอยพูดคุยกับแขกเพื่อไม่ให้แขกเหงา ท่านจะให้เรายู่กับแขกประมาณ 10 ถึง 20 นาที ท่านจึงจะออกมาพบแขกที่มาเจอพบท่าน

ผมทำอยู่แบบนี้เป็นเวลา 2 ปี จนผมมีความรู้สึกอัดอัดเพราะไม่ตรงกับความต้องการ คือพอผมจบ มศ.3 ก็ตั้งใจว่าจะมาเรียนต่อชั้นที่สูงขึ้นแต่ก็ไปไม่ได้ ในช่วง 2 ปีนั้นผมสอบเข้าอะไรไม่ได้เลย ไม่ว่าจะเป็นเข้าเรียนต่อ ม.5 เรียนเตรียมทหาร หรือจะเข้าเรียนอะไร ก็ไม่สามารถเข้าเรียนได้เลย คือผมนั้นเรียนไม่เก่งในระยะแรกๆ แม้จะหางานทำก็หาไม่ได้ คือผมเคยไปสมัครเป็นกระเป่ารถเมล์ รถเมล์สายเลิศจากก็ไม่มีรับ เขาบอกผมตัวเล็ก แต่จะเป็นเพราะวิถีชีวิตที่ทำให้ผมไม่ต้องกลับไปทำไร่ไถนาที่จังหวัดชัยนาทคือในปีนั้นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เปิดใหม่ คือวิทยาลัยครูวไลยอลงกรณ์ ซึ่งเป็นวิทยาลัยครูที่เปิดใหม่ อยู่ย่านแยกราชเทวี เดิมแถวนั้นเป็นวงเวียนอยู่ใกล้สะพานหัวช้าง โดยเปิดภาคค่ำ แรกๆ มีอยู่ 3 ห้อง ผมเรียนในระดับปศ.ต้น จบชั้นปศ.สูง ที่นี้ปัจจุบันได้ย้ายไปอยู่ที่ถนนพหลโยธิน อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี คือมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

ท่านรองโกเปิดเผยเส้นทางการชีวิตต่อไปว่าระหว่างเรียนผมได้ไปทำงานที่ตลาดหลักทรัพย์ ไปเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยประสานมิตรบางแสน ภาคค่ำ หรือ มศว บางแสน ไปอยู่ที่วัดแจ้งเจริญดอน ย่านหนองมน ช่วงกลางวันไปขายน้ำที่หาดบางแสน โดยให้เพื่อนสกรีนเสื้อให้มีข้อความว่า “ผมหาเงินเรียน” ก็ขายดีนะ เจ้าถิ่นเขาก็ไม่พอใจ ผลสุดท้ายก็เลิกขายน้ำและลาออกจาก มศว บางแสน ที่เรียนได้เทอมเดียว มาเรียนต่อที่พลศึกษาปทุมวัน ปี 3 และปี 4 กลางวัน ทำให้อายุขัยได้ กลับมาอยู่ที่วัดสระเกศอีกครั้ง ซึ่งได้ไปพูดคุยกับพระที่ทักกิจกรรมในวัดสระเกศว่าขอที่วัดเพื่อขอดูแลศาลาสวดศพ 1 ศาลา คือทำทุกอย่างในศาลา ทำหน้าที่บริหารจัดการศาลาศพและทำหน้าที่บริการคอยจัดอุปถัมภ์หน้าศพ

เนื่องจากเขาถือว่าจะต้องจุดรูปเทียนตลอดห้ามไม่ให้รูปเทียนดับ ระหว่างทำพิธีสวดพระอภิธรรมในงานศพได้ค่าจ้างวันละ 100 บาท นับว่าเป็นรายได้ที่ดีในยุคนั้น คือปริญญาตรีเงินเดือนเพียง 2,000 บาทเศษ นะครับสมัยนั้น ที่สำคัญผมมีทุกคืน โหนจะได้ค่าจ้างอื่นอีก คือได้มากกว่าทำงานที่ตลาดหลักทรัพย์เสียอีก

ซึ่งระหว่างเรียนภาคสุดท้ายปีที่ 4 ม.มหิดลได้เปิดหลักสูตรอาชีวศึกษา ปริญญาโท บริหารกระบวนการยุติธรรม ผมได้ไปสอบก่อนที่จะจบปริญญาตรี โดยมีเงื่อนไขผู้ที่สมัครต้องมีเกรดเฉลี่ย 3.7 ขึ้นไป ซึ่งผลการเรียนของผมอยู่ในเกณฑ์ ผมจบปริญญาตรีเมื่อปี 2524 และก็เรียน

ปริญญาโทด้านอาชีวศึกษากระบวนการยุติธรรม คือผมเลือกเรียนวิชาเอกบริหารงานยุติธรรม ในระหว่างเรียนผมได้ทำงานด้านอาสาสมัครกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ผมเป็นอาสาสมัครตั้งแต่ปี 2519 เริ่มตั้งสำนักงาน ป.ป.ส.ตั้งขึ้นมาใหม่ อยู่ที่ศาลาสันติธรรม ตรงองค์การสหประชาชาติปัจจุบัน เดิมเป็นเรือนไม้ 2 ชั้น เขาเรียกศาลาสันติธรรม ซึ่งเป็นชื่ออาคารป.ป.ส.ไปตั้งอยู่ที่นั่น ผมเป็นอาสาสมัครเรียกว่า ผู้นำเยาวชนอาสาสมัครต่อต้านยาเสพติด นับว่าเป็นรุ่นแรกของอาสาสมัครสภาสังคมสงเคราะห์ จะพูดได้ว่าผมเป็นอาสาสมัครมาโดยตลอด ผมถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในการซึมซับในการเรียนรู้วิถีชีวิต

ท่านรองโก๋ เล่าเส้นทางชีวิตต่อไปว่า มีครั้งหนึ่งผมได้ขอให้หลวงพ่อกุศลให้ผมเข้าเรียน แต่หลวงพ่อกับพูดว่าไม่รู้จักโยมคนนี้หรือผมจึงทราบได้ว่าการที่หลวงพ่อกับให้รับแขกหรือพูดคุยกับแขก ก่อนที่หลวงพ่อกับจะออกมาพบว่ามีท่านเจ้าไม่ออกมาพบระหว่างที่แขกมาหาท่าน คือท่านอยากให้เราได้รับแขกที่มากับเขาเป็นใครเพราะเวลาท่านไม่อยู่จะได้มีคนคอยให้การช่วยเหลือซึ่งก่อนหน้านี้เราได้ตำหนิตานแต่มาทราบเมื่อท่านได้พูดความจริงให้เรารู้ ท่านอยากให้เราได้ฝากตัวเองได้โดยที่ท่านไม่ต้องฝากคือการที่เราได้รู้จักผู้ใหญ่ ได้พูดได้คุยทำให้เราได้รู้จัก มีความกล้าที่จะพูดกล้าที่จะทำสิ่งนี้จึงทำให้ผมมีความกล้าที่จะคิดจะทำและไม่ตื่นเต้นต่อการพบผู้ใหญ่ ซึ่งผมถูกฝึกให้เข้าหาผู้ใหญ่ทั้งๆ ที่ผมยังไม่รู้ตัวเองว่าที่ผ่านมาเป็นสิ่งที่เราสามารถที่จะช่วยตัวเองได้ ซึ่งบางคนไม่มีโอกาส ผู้ใหญ่มองเห็นว่าเรากลัวพูด กล้าคิดและกล้าที่จะทำ ในขณะที่คนอื่นเขาหลบแต่เราไม่หลบ เป็นเหตุที่ผมได้ถูกเชิญชวนให้มาร่วมงานหรือร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ผมถือว่าเป็นจุดประกายการทำงานของผม หลังจากที่ผมได้รับการบรรจุที่จังหวัดชลบุรี ได้มีผู้ใหญ่ผู้ใหญ่ให้มาทำงานร่วมกันจึงมีโอกาสมาทำงานในกรุงเทพฯ จนทำให้ผมได้มีวันนี้

สำหรับมุมมองของเด็กหรือเยาวชนในอดีตและปัจจุบัน ท่านรองโก๋ บอกว่า ปัจจุบันนี้ไม่มีเล้ามากมายและสามารถที่จะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่ายสะดวกรวดเร็ว ผมเห็นว่าชีวิตของเด็กหรือเยาวชนไม่ได้อยู่กับเงาเงา ซึ่งต่างกับวัยรุ่นในยุคนั้น เมื่อถึงเวลางานจะมุ่งอยู่ที่งานจะไปไหนไม่ได้เลย ซึ่งต่างกับปัจจุบันนี้การมุ่งมั่นในการทำงานจะไม่ค่อยมีความเข้มข้น จะเป็นด้วยสาเหตุที่วัยทำงานในปัจจุบันนี้การหาข้อมูลหรือการเข้าถึงข่าวสารทำได้ง่ายแต่เมื่อการเข้าถึงเกิดมีปัญหาก็จะมีความรู้สึหงุดหงิดสามารถที่จะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่ายสะดวกรวดเร็ว ผมเห็นว่าชีวิตของเด็กหรือเยาวชนไม่ได้อยู่กับเงาเงา ซึ่งต่างกับวัยรุ่นในยุคนั้น เมื่อถึงเวลางานจะมุ่งอยู่ที่งานจะไปไหนไม่ได้เลย ซึ่งต่างกับปัจจุบันนี้การมุ่งมั่นในการทำงานจะไม่ค่อยมีความเข้มข้น จะเป็นด้วยสาเหตุที่วัยทำงานในปัจจุบันนี้การหาข้อมูลหรือการเข้าถึงข่าวสารทำได้ง่ายแต่เมื่อการเข้าถึงเกิดมีปัญหาก็จะมีความรู้สึหงุดหงิด

ผมจึงมองว่าเด็กและเยาวชนที่เริ่มในการทำงานนั้น ขาดความอดทน ขาดการเตรียมการ ขาดการวางแผนที่ดี ซึ่งเป็นต้นเหตุของการล้มเหลวในชีวิตในการทำงานผมเชื่อว่า

เด็กหรือเยาวชนในสมัยนี้ เขาเหล่านั้นยังแยกไม่ออกถึงความกล้า ว่าสิ่งใดควร สิ่งใดเทา หรือดำ เขาไม่รู้ว่าจะไรควรหรือไม่ควร เนื่องจากเขาไม่ได้ถูกสอนในการคิดวิเคราะห์ ที่สำคัญเด็กหรือเยาวชนวัยกำลังทำงานขาดประสบการณ์ในการช่วยเหลือตัวเองหรือความอดทนไม่เหมือนกับเด็กในสมัยก่อน ซึ่งผมมองว่าเด็กในสมัยก่อนเขาเรียนรู้จากการช่วยเหลือตัวเอง จากการช่วยพ่อแม่ทำงานและการแนะนำจากผู้หลักผู้ใหญ่ ที่เป็นการสะสมประสบการณ์จึงเป็นสาเหตุให้คนในสมัยก่อน สามารถจำแนกแยกแยะได้ว่าสิ่งไหนควรหรือไม่ควร แต่ในทางกลับกันข้อมูลในปัจจุบันนี้มีมาก เขาได้เพียงการรับทราบแต่ขาดประสบการณ์หรือการปฏิบัติที่แท้จริง เมื่อเขาได้เริ่มต้นแล้วไม่เป็นไปตามที่คิดและขาดความอดทน จึงเป็นสาเหตุของความล้มเหลวในการทำงาน ดังนั้นคนที่ขาดประสบการณ์และขาดความอดทนมักจะล้มเหลวเป็นส่วนใหญ่

ผมยอมรับว่าเยาวชนในปัจจุบันนี้รู้เยอะรู้ในสิ่งที่เห็นแต่เมื่อเอาเข้าจริงๆ ไม่ได้เป็นไปตามที่คิดก็ถอดใจ จะเห็นได้ว่าเด็กในสมัยก่อนได้เรียนรู้การดำรงชีวิตควบคู่กับพ่อแม่ว่าสิ่งไหนควรและไม่ควร ถือว่านั่นคือประสบการณ์ชีวิตเขาได้เรียนรู้โลกด้วย แต่เด็กในสมัยนี้เขาเรียนหนังสืออย่างเดียว ไม่ได้มีการช่วยงานหรือทำกิจกรรมกับที่บ้าน แต่เขาไม่ได้มาเรียนรู้โลกกว้างด้วย ซึ่งเขาเรียนวิชาชีวิตน้อย จึงเป็นเหตุให้เขาไม่สามารถเอาการเรียนวิชาชีวิตโลกที่กว้างนั้นเอามาใช้ได้ว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี เขาเหล่านั้นมีโอกาสหลุดร่วงหรือมีโอกาสก้าวพลาดสูง เมื่อเปรียบเทียบกับแล้วเด็กในสมัยนี้ มีโอกาสก้าวพลาดมากกว่าเด็กในสมัยก่อน ที่สำคัญเขาได้เรียนรู้โลกด้วย แต่เด็กในสมัยนี้เขาเรียนหนังสืออย่างเดียว ไม่ได้มีการช่วยงานหรือทำกิจกรรมกับที่บ้าน แต่เขาไม่ได้มาเรียนรู้โลกกว้างด้วย ซึ่งเขาเรียนวิชาชีวิตน้อย จึงเป็นเหตุให้เขาไม่สามารถเอาการเรียนวิชาชีวิตโลกที่กว้างนั้นเอามาใช้ได้ว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี เขาเหล่านั้นมีโอกาสหลุดร่วงหรือมีโอกาสก้าวพลาดสูง เมื่อเปรียบเทียบกับแล้วเด็กในสมัยนี้ มีโอกาสก้าวพลาดมากกว่าเด็กในสมัยก่อน ที่สำคัญ

จะเกิดความเสียหายมากกว่า ซึ่งเด็กและเยาวชนในสมัยนี้ มีความอดทนต่ำ หงุดหงิดง่ายตั้งแต่ชีวิตในปัจจุบัน ขาดการเตรียมการเพื่ออนาคตมุ่งแต่ชีวิตปัจจุบัน มองแต่สิ่งที่จะได้ ไม่มีการเตรียมการถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้น คือไม่เตรียมการ หากเกิดความพลาดไป ผลที่ได้รับเกิดความล้มเหลวในชีวิต มองสั้นไม่มองไกล ผมเชื่อได้ว่าเด็กหรือเยาวชนระหว่างเริ่มทำงานเขาเรียนรู้ไม่พอ ต่างกับสมัยก่อนเขาอยู่กับการทำมาหากิน คือพ่อแม่เป็นคนฝึกฝน คือมีการช่วยเหลือกันมีการแบ่งปันกัน จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันวิชาชีพชีวิตไม่มี มีแต่หนังสืออย่างเดียว วิชาโลกนั้นมีมากขาดการปฏิบัติ จึงเป็นที่มาของการขาดความอดทนและแก้ปัญหาไม่ได้

แนวทางในการแก้ไขจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ต้องมีการสอนให้เด็กได้มีการเรียนรู้ในแนวความคิดวิเคราะห์ว่า สิ่งใดดีหรือไม่ดี เมื่อมีปัญหาจะทำการแก้ไขอย่างไร ต้องมองทั้งเรื่องในปัจจุบันและมองอนาคต เพื่อเตรียมการหากผิดพลาด คือต้องวิเคราะห์จนได้ผลสรุปออกมา ถ้าพลาดจะแก้ไขอย่างไร ไม่ใช่ทำให้เขาได้เรียนรู้แบบท่องจำ คือเขาได้รับรู้เพียงการท่องจำไม่มีการเตรียมการในการแก้ไขปัญหา ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต หรืออาจจะเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ นอกจากนี้ต้องมีการเสริมทักษะเชิงบวก หมายความว่าพ่อแม่เป็นพ่อแม่เป็นครูแต่ลูกชอบเล่นดนตรีก็อย่าให้ลูกมาเป็นเหมือนตนเองให้เขาเลือกเอง ต้องส่งเสริมในสิ่งที่เขาอยากจะเป็น เดี่ยวเขาจะกลับมาเอง แต่ถ้าเราไปบังคับเขาจะเกิดแรงต้าน ลูกจะออกนอกกลุ่มนอกทาง จะเห็นได้ว่าชีวิตของเด็กก็เหมือนน้ำที่อยู่ในที่สูงมันจะตกลงมาในที่ต่ำ เมื่อมันตกลงมามันจะไปแสวงหาความสุขจากที่อื่น เช่น ไปหาเพื่อนไปหาสังคมข้างนอกที่สำคัญสังคมข้างนอกนี้พ่อแม่ไม่สามารถที่จะควบคุมได้

ที่สำคัญสังคมในปัจจุบันนี้จะทำให้เด็กออกนอกกลุ่มนอกทาง ถ้าพ่อแม่ไปกดดันลูกก็จะทำให้ลูกออกจากอก ผลสุดท้ายลูกก็อาจจะไปอยู่ในสถานที่ที่เราคาดไม่ถึง อาจจะไปติดคุกติดตะราง หรืออยู่ในสถานพินิจฯ คิดเสียว่าเด็กเมื่อพ่อแม่เตือนเด็กจะว่าถูกดุด่า ถ้าเพื่อนเตือนจะบอกว่าขอบคุณนะ ที่เตือน จะเห็นได้ว่าในสมัยนี้เด็กจะออกนอกกลุ่มนอกทางมาก คือการเชื่อพ่อแม่อาจจะน้อยลงกว่าสมัยก่อนเป็นความคิดที่กลับกัน คือสิ่งที่พ่อแม่สอนกลับกลายเป็นว่าถูกด่า แต่เพื่อนด่ากลับบอกเพื่อนว่าขอบคุณนะเพื่อนที่แนะนำ

ดังนั้นในแนวทางแก้ไขคือถ้าเรารู้ว่าในขณะนี้ว่าลูกเราเป็นเพื่อนกับใคร เราควรที่จะไปทำความรู้จักพ่อแม่ของเพื่อนลูกเราด้วยเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนสื่อสารกันระหว่างผู้ปกครอง หมายถึงเราสร้างเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อเป็นการคอยสอดส่องดูแลลูกหลานไม่ใช่เป็นการจับผิด เพียงแต่เป็นการคอยดูพฤติกรรมของเด็กว่าขณะนี้เขาทำอะไร อยู่ เพื่อไม่ออกนอกกลุ่มนอกทาง ให้เขาอยู่ในสิ่งที่เขาควรที่จะทำไม่ไปทำในสิ่งที่ผิด การที่ผู้ปกครองได้ประสานความร่วมมือกันนั้น ถือว่าพ่อแม่เอาใจใส่ลูกอยู่แล้ว ดังนั้นพ่อแม่ควรที่จะให้ความรู้ลูก มีการใช้ความคิดวิเคราะห์ส่งเสริมทักษะเชิงบวก ถ้าลูกคบกับใครเราสมควรที่จะต่อไปทำความรู้จักกับพ่อแม่ของเพื่อนลูก เพื่อจะได้เป็นเครือข่ายผู้ปกครองคอยช่วยกันดูแลลูก เป็นการส่งเสริมการช่วยเหลือกันและทำให้ลูกได้รับการเรียนรู้ การเสียสละและการช่วยเหลือกัน หรือการช่วยเหลือคนที่ด้อยกว่าสิ่งที่สำคัญที่สุด ทุกคนต้องมีระเบียบวินัย ถ้าสังคมขาดระเบียบวินัยแล้ว เมื่อมีกฎหมายที่ดียังไงก็ตาม สังคมคงจะมีความสุขที่ต่ำได้